

kulturnu djelatnost organizirao je koncertni podij za mlade talente. Takav koncert je održan u svibnju kada je filharmonija nastupila s Katarinom Peter — glasovir, Jožefom Ziga — violina i Aleksandrom Velez — violoncello, izvodišći djela Tassarinija, Boccherinija, Thelmann, Granadosa, Wienianskog i Poppera. Početkom lipnja je opažen koncert katedralnog zbora »Szent Teréz« koji je priredio koncert povodom 140. obljetnice smrti Đure Arnolda i 950. obljetnice smrti sv. Stjepana, pokrštitelja Mađarskog naroda. Na koncertu su prezentirana djela: Bacha, Kodalya, Liszta, Pergolesija, des Presa, Radovića, Schmidta, Arcadelta, Rossinija i Gergelya. Gosti koncerta su bili Ferenc Gergely, orguljski umjetnik iz Budimpešte i E. Melinda Ovcarić, sopran solistica iz Zagreba. Zborom je ravnao regens katedrale Josp Mioč.

U dvorani gradske kuće koncertirao je Nikola Srdić — klarinet, i Nada Kolundžija — glasovir izvodišći djela Mozarta, Meistera, Poulenca, Widora, Vande, Stravinskog i Berse. Koncem lipnja koncert je priredio Istvan Varga iz Novog Sada. On je uz glasovirsku pratnju Andree Preger, svirao varijacije za violoncello na temu Juda Makabejac L. van Beethovena, zatim *Sonatu u A duru* i *Suitu za violoncello u A molu* M. Regera, te *Prvu rapsodiju za violoncello B. Bartóka*. Sezonu 87/88. završili su gudači iz Graza. Gudački trio iz Graza, Ernst Friessing — violina, Hans Gutmayer — viola, i Vinzenz Csonka — violoncello svirali su trija L. Boccherinija, M. Haydna, R. Marosa, J. Haydna i W. Bergmanna.

Josp MIOČ

KONCERT PRIGODOM 100. OBLJETNICE HKUD »LISINSKI« IZ NAŠICA

Hrvatsko kulturno umjetničko društvo »Lisinski« iz Našica slavi svoju 100. obljetnicu postojanja. U okviru svog bogatog ovogodišnjeg programa proslave ove obljetnice imali su, 8. travnja, svoj nastup u župnoj crkvi sv. Antuna u Našicama pod naslovom »BAROK

U GLAZBI« s ovim programom:

- G. Frescobaldi: *Toccata II*, orgulje,
 D. Zipoli: *Offertorio*, orgulje,
 G. de Marzi: *Signora dela zime*, mješoviti zbor,
 S. S. Mokranjac: *Njest svjat*, mješoviti zbor,
 J. Gallus: *Ecce quomodo*, mješoviti zbor,
 D. Bortnjanski: *Angel vopijase*, mješoviti zbor,
 J. Arcadelt: *Ave Maria*, mješoviti zbor,
 Th. Dubois: *Toccata G-dur*, orgulje,
 V. Lisinski: *Cum invocarem*, offertorij za solo sopran, mješoviti zbor i orkestar (za orgulje pripremio prof. Slavko Zlatić),
 V. Lisinski: *Porin — zbor Hrvatica*, ženski pjevački zbor,
 G. Verdi: *Nabukodonozor — zbor Židova* mješoviti zbor i orgulje,
 Solo sopran: prof. Vesna JAJIĆ, Osijek,
 Orgulje: prof. Hvalimira BLEDSNAJDER, Zagreb,
 Zborovođa: prof. Marijan SLAKIĆ,
 Voditelj: Ljerka PEIĆ, Našice.

Ugodaj posebno lijepe barokne crkve i skladnog pjevanja i glazbe podizao je duh k nadnaravnim doživljajima. Svakako je ovo izuzetan kulturni događaj za župu i mjesto Našice.

o. Ante PERKOVIĆ

ZAPJEVAJMO ŽUMBERAČKI

Uspeh se na brežuljak, jedan od mnogih što se međusobno gurahu kao da smetaju jedan drugom. Pružio se jasan pogled sve do Metlike okupane u suncu. Ras-kidane Žumberačke planine otvaraju vidike mnogim livadama, poljima i vinogradima koji kao da se otimaju zagrljaju bujnog zelenila šuma. Nalazim se na Žumberačkim planinama čiji je najviši vrh Sv. Gera s nadmorskom visinom 1181 m. Središnji dio ovoga kraja je s tipičnim kraškim osobinama kao što su npr. ponornice. Najveće rijeke su: Bregana, Kupčina i granična rijeka Krka. Doline vežu ovaj kraj sa Samoborom, Karlovcem, Metlikom itd.

Moja poznanica Dragica povede me u svoje rodno selo Badovince. Kamenita staza penje se. Gledam u geografsku kartu Žumberka, nađoh pravac. Svakihi desetak minuta sjela bih da malo predahnem. Usporedih to moje pješačenje Žumberkom s Kalvarijom. Omaman miris čiste prirode lebdio je zrakom ovoga kraja.

Arheološka nalazišta govore da je Žumberak bio naseljen od prethistorije. Starije kameno doba ostavilo je u Podstražniku kraj Samobora tragove u obliku kamenog strugla i tragova vatre. Iz mlađeg kamenog doba su kamene sjekire. Kasno brončano doba ostavilo je traga u karakterističnim obredima kremiranja pokojnika i pokapanju kostiju u žarama. Željezno doba ima svoj trag u nekropoli kraj Gornje Vesi. Rimsko doba, doba antike obilježeno je u nekropoli (35 grobova) kraj Gornje Vesi. Naselje je nastalo u 1. st. naše ere kada su Rimljani gradili ceste radi trgovine vežući Emonu i Sisciu, od kojih je jedna vodila preko Žumberka. U 7. st. dolazi do naseljavanja Slavena, što potvrđuju grobovi s raznim predmetima. Slavenska su naselja rijetka.

Stigosmo u Badovince. Stalni stanovnici su samo jedan stari bračni par, roditelji moje poznanice. Ostali se pojavljuju s vremena na vrijeme, uglavnom ljeti. Ta itko bi zimi krenuo u ta sniježna bespuća. Za dva dana koje tu provedoh nisam čula dječjeg glasa. Ostatak tog lipanskog dana iskoristila sam razgledavajući crkvu sv. Nikole, čiji toranj skromno izvirivaše iza brijega. Pođe s nama i Mara Badovinac rođena u Priselju. Nađosmo se pred malom crkvom kraj koje je groblje. Prozori razbijeni, a unutrašnjost govori da je tu za vrijeme II. svjetskog rata bila bolnica. Upitah moju znanicu: »Zašto ne poprave crkvu?« »Tko će ju popraviti? Moji stari roditelji, koji su jedini stanovnici tokom cijele godine«, odgovorila je. Ti usamljenici, poput vukova samotnjaka izviruju na kućnim vratima, čuvaju pradjedovski prag.

Tražila sam podatke o toj crkvi i saznadoh: U Badovincima je osnovana najstarija grko-katolička župa sv. Nikole 1620. g. a njoj su pripadale kapele u Sošicama, Kaštu i Radatovićima. Danas ta crkva čeka da zub vremena učini svoje. Nekad je tu živjelo znatno više stanovnika. Jedni pomriješe, a kuće im se porušile, drugi iseliše u prekomorske krajeve, a mlađi u potrazi za poslom odoše u veće gradove. Žumberak, nekad pun uskoka, danas je pust.

Zanimljiva je prošlost Žumberka koju ću ukratko opisati. Do 13. st. veći dio ovoga kraja pao je pod vlast austrijskih knezova i grofova pa je tako podijeljen između Hrvatske i Kranjske. Stanovništvo hrvatskog dijela živjelo je na imanjima hrvatskih plemića

vezano za zemlju feudalnim obvezama. Krajem 13. st. spominje se hrvatska porodica Babonić, koja je imala vlastelinstvo i sam grad Zumberak opasan bedemima i kulama. Na susjednom nepristupačnom vrhu je Stari Grad, srednjovjekovna utvrda. 1469. g. Turci prodiru na područje Zumberka, paleći i odvođeci narod u ropstvo. 1491. g. Zumberak je ponovo opustošen i sam grad spaljen, a narod bježi pred Turcima. Vlastelin Ivan Kobasić uz podršku kranjskog zemaljskog kneza organizira prijelaz većeg broja prebjega s područja što su ih Turci već osvojili. Prebjezi ili uskoci prvi put organizirano prelaze iz Glamoča 1530. g. 500 osoba, obitelji i djeca, te stoka, vodeći ih glamočki vojvoda Vladislav Stipković prebjegoše, a Kobasić ih naseli dijelom na području Pečno i Grabar, a dijelom oko grada Zumberka. Drugi val prebjega dolazi 1531. g. a predvodi ih vojvoda Resan Šišmanović prozvan Gvozdanović. Šošice naseliše uskoci predvođeni Jurjem Radivojevićem itd. Oni su imali privilegije: šest godina su oslobođeni svih tereta s tim da obavljaju vojničku dužnost. Ne složiše se s tim pa im kralj Ferdinand 1535. g. poklanja zemlju oslobodivši ih svih nameta uz obvezu, da na kraljev poziv o svom trošku idu u vojsku. Ovo je bilo na snazi 20 godina, nakon toga su morali plaćati po kući jednu forintu (ugarsku), desetinu prihoda, porez itd.

Starješine prebjega ili uskoka nazivahu kapetanima ili vojvodama, a uskoci su obični vojnici. Oni su bili povremeno nagrađivani, ali im je pripadao plijen kojeg su mogli unovčiti bez poreza. Inače su se bavili stočarstvom i zemljoradnjom. Nove skupine doseliše 1538. i 1539. g. Posljednji doseljenici iz grupe senjskih uskoka dođoše 1617. g. Grad Zumberak postaje sjedište kapetana koji se brinu o uskokima. Kapetan Ivan Lenković sredinom 16. st. kupio je nekoliko vlastelinskih imanja i smjestio sve uskoke. Obrana je dobro funkcionirala. U 18. st. Zumberak je podijeljen u dvije kumpnije sa sjedištem u Kostanjevcu i Kalju. U svakom ovom središtu otvorena je četverorazredna škola za mušku djecu. U prvom razredu su učili na materinjem jeziku a ostale na njemačkom.

Svlađani umorom rano legosmo. Gledam ižu sa tri mala prozora, obijeljenih zidova. U uglu nasuprot mome ležaju je zidana peć sa šljepicama (glinene ploče) što je dobro grijala tu najveću prostoriju. Uz peć je posebno oblikovan zapećak (banjak) gdje se zimi griju djeca i starci. U iži je miza (stol) sa dvije duge klupe. Tu su postelje i škrinje za spremanje rublja. Pogledah ujutro tu peć s druge strane zida u kuhinji. Tu je kamen (komin) građen od kamena s otvorom (išće). Kamen je ognjište nadvođeno otvorom za odvod dima. Uz kamen je odgovarajući pribor. Na zidu je zdjelnjak — polica za zdjele, žličnjak — stalak za žlice i drugi namještaj. Komora, manja prostorija u koju nisam ušla ali opazih da iz nje iznose brašno, mast i druge namirnice, zatim stap, načve itd. To je neka vrsta spremišta. U veži na klupi držala se voda u putama i brendama što se donosila s izvora. To opazih u ovoj tipičnoj zumberačkoj kući.

Ujutro poranismo. Poslije doručka krenusmo moja poznanica i ja u Kašt da bi usput svratili u selo Ostriž. Tamo je živio sam Klepac Dragi, pedesetogodišnjak, vrstan pjevač i svirač. Zamolismo ga, da nam koju zumberačku zapjeva. Odbio je. Žali za ocem koji se u njihovoj obiteljskoj kući u Jezernicama smrznuo.

Lako je zaključiti da je Dragi vrstan pjevač, jer se odlično snalazi u razgovoru o popijevkama. Ne odoh daleko s obzirom na njegovu žalost. Razgovor krenu o naricanju ili kako me on ispravio, bugarenju. Bugarilo se nekad više, ali i danas je to običaj. Bugare obično najbliži članovi porodice umrlog. Nekoliko tekstova mi reče ali bez napjeva. Jedan od njih nalik je muslimanskoj popijevci »Kad morija Mostar morijaše«.

Navodim taj primjer kojemu je napjev zabilježio Božidar Širola

Ej, umre Ive

Ej, umre I ve, oj la-ne mo-je; umre
I-ve je-di-ni u maj-ke, oj!
Oj! umre Ive, umre I-ve jedi-ni u majke, oj!

*Ej! Umre Ive, oj lane moje;
Umre Ive, jedini u majke, oj!
Umre Ive, umre Ive, jedini u majke oj!
Ej, umre Ive, jedini u majke;
Ne dala ga ni gledati majka,
Kamo li ga u groblje kopati
Već u bašću pod žutu naranču.
Ona k njemu često dolazila,
I milo je njega dozivala:
»Srce Ivo, jel' ti zemlja teška«?
Mila majko, nije zemlja teška,
Već su teške djevojačke kletve;
Kad uzdahne list i trava sahne,
Kad zakune, dó Boga se čuje.*

Sjedeći kraj puta razmišljala sam o promašaju ovog putovanja. Stiže moja poznanica te nastavismo pješčenje uz brdo do Badovinaca. Kod njene kuće skupilo se nekoliko ljudi da mimiraju stijene i prošire put. Domaćin je donosio vino iz podruma, a kad se udobrovoljiše poče i pjesma. Izrazit i ugodan glas još jednog pjevača Pere Badovinca bijaše vrijedno zabilježiti. Pero je rođen u Badovincima, star 35 g., nastanjen i zaposlen u Zagrebu. Evo primjera:

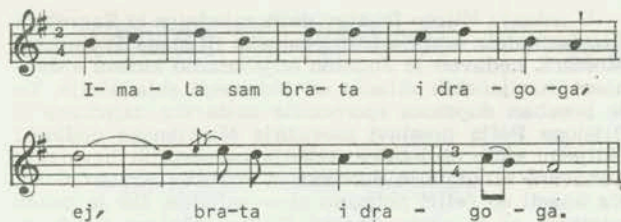
Oj, djevojko, dušo moja

Oj djevojko du-šo mo-ja, gospodskoga razgo-vo-ra;
trajnanina ni-na ne-na, gospodskoga razgo-vo-ra.

*Oj, djevojko, dušo moja,
Gospodskoga razgovora.
Trajnanina nina nena, gospodskoga razgovora.
Ti si dušo, ono cvjeće,
Toga nema, ko te neće!
Trajnanina nina nena, toga nema ko te neće!
Oj, djevojko, dušo moja,
Što govori majka tvoja?
Trajnanina nina nena, što govori majka tvoja?
Oće l' tebe meni dati,
Oće l' mene zetom zvati?
Trajnanina nina nena, oće l' mene zetom zvati?
Nit' će mene tebi dati,
Nit' će tebe zetom zvati.
Trajnanina nina nena, oće l' mene zetom zvati?
Oj, djevojko, bor zeleni,
Okreni se dušo k meni.
Trajnanina nina nena, okreni se dušo k meni!*

Moj posao kao da krenu. U kući sjedi Mara Badovinac prva susjeda mojih domaćina. Rođena je u Priselju 1915. g. Zajedno s Dragičinom majkom prisjećaju se popijevke koju njihove majke i babe pjevahu. Davno je to bilo, rekoše. Nju su pjevale obično djevoke ili mlade žene. Počeše zajedno pjevati:

Imala sam

Imala sam brata i dragog

Ej, brata i dragog

Imala sam brata i dragoga.

Obadva sam na vojnicu dala.

Bil' ti rada, da ti koji dođe?

»Ja bi rada, da obadva dođu«.

Da ti tegne koji umrijeti,

Koliko bi za kojim žalila?

Za dragim bi tri godine dana,

A za bratom dok bi živa bila.

Selo prodem dok dragoga nađem,

Sav svijet prodem a brata ne nađem,

Dokle mi ga ne porodi majka,

A moja ga nigda više neće.

Posljednjih se stihova teško prisjetiš, ali ritmički odgovara a smisao je dorečen u popijevci.

Slijedeći dan krenusmo nazad. Ponesoh sobom mnoštvo dojmova. Ove moje riječi blijedi su odraz življenja potomaka nekadašnjih uskoka. Međutim, tko Žumberkom prođe dojmovi mu se utisnu duboko u dušu.

Zdenka MILETIC

VIJESTI IZ INOZEMSTVA

SVJETSKI KONGRES ZBOROVOĐA U RIMU OD 11—15. veljače 1989. g.

Glavni motivi održavanja kongresa bili su: da sudionici predoče situaciju crkvene glazbe u svojim sredinama; da se diskutira o funkcij crkvene glazbe u liturgiji; motivacija crkvenih zborova da posjete vječni grad i eventualno sudjeluju u liturgiji u bazilici sv. Petra imajući pri tome koncert u crkvi sv. Ignacija u Rimu.

Predsjednik kongresa bio je mons. Colino, sekretar dr. Hans-Albert Courtial.

Kongres se održavao u institutu Augustinianumu pokraj kolonada bazilike sv. Petra.

Bio je to zaista svjetski kongres, jer je od 250 sudionika bilo: 15 iz južne Amerike, 25 iz Afrike, 8 iz Azije, 14 iz Kanade, 8 iz srednje Amerike, 115 iz USA, i 68 iz Evrope.

Kongres je otvorio kardinal Aurelio Sabbatani, a prvi referat održao je glavni organizator kongresa Pablo Colino. Govorio je o značenju i zadaći crkvene glazbe istaknuvši vrlo kritički razvoj crkvene glazbe od koncila pa do danas. Posebno je naglasio zloupotrebu slobode u crkvenoj glazbi.

Zanimljivo predavanje održao je i mons. Luigi Sessa, katedralni dirigent iz Firence. On je istakao u svom predavanju da crkvena glazba u katedralnim crkvama treba biti model i uzor crkvene glazbe u biskupiji. Zanimljivo je bilo predavanje Eridia Papinutija koji je govorio o pojmu liturgije i njezinom razvoju. Govorio je nadalje o aktivnim sudionicima u liturgiji i u novoj glazbi koju on spoznaje kao akustički problem glazbe.

O potrebi osnivanja diecezanskih komisija za crkvenu glazbu govorio je mons. Gerard Grasser iz Strasburga. Te komisije radile bi zajedno s biskupima na aktualiziranju crkvene glazbe i crkvenih zborova.

Na poseban način iznosili su predstavnici trećeg svijeta svoje probleme. Njima treba pomoć u liturgiji i crkvenoj glazbi, osobito, oko naobrazbe svećenika i glazbenika. Isto tako govorilo se o utjecaju masmedija na crkvenu glazbu. Svakako, taj drugi međunarodni kongres značajan je, i to prije svega, radi razmjene raznolikog iskustva. Poseban interes pokazali su sudionici iz trećeg svijeta kod kojih je bio očit živi angažman. Od njih su evropljani mogli mnogo toga naučiti kao npr: Gdje imamo mi u Evropi jednu kompetentnu komisiju za novu glazbu kao što imaju u Abischanu? (Obala slonove Kosti).

Na kraju Jaques Handschin završio je diskusiju o crkvenoj glazbi spominjući prve kršćanske misionare apostole koji su upotrebljavali za svoje tekstove glazbu koju su zatekli tamo gdje su došli. Zna se, po svjedočanstvu Plinija, da su prvi kršćani pjevali. On se pita: Da li su te melodije bile dobra crkvena glazba?

ORGULJSKO NATJECANJE 1989. ZA MLADE ORGULJAŠE

Evropsko natjecanje m'adnih orguljaša u starosnoj dobi:

A, 12 — 15 god.

B, 16 — 19 god.

C, 20—pa do svršetka studija;

raspisuje slovenski glazbeno pedagoški savez u povezanosti s evropskom unijom glazbenih natjecanja za mladež (EMCU). Natjecanje će se održavati od 13 — 18 listopada na novim orguljama kongresnog centra u Cankarjevom domu u Ljubljani. Prijave se primaju do 1. VII. 1989.

Adresa: Cankarjev Dom, Kidričev parkl, YU-61001 Ljubljana, Jugoslavija.

INTERNACIONALNI TJEDAN PJEVANJA »EUROPA CANTAT«

»Europa cantat« u 1989. god. održava se u različitim zemljama Evrope.

Od 20. 7. do 30. 7. u Autun/Francuska.

Seminar za zborovode od 21. 7. — 31. 7. u Brügge/Belgija

Od 5. 8. do 14. 8. u Brügge tjedan pjevanja.

Od 2. 9. do 10. 9. u Evora/Portugal

Za sve podatke obratiti se na Tel. (05331), dakako pozivni broj Njemačke ili na adresu generalnog sekretara Adesheimera ulica 60 u 3340 Wolfenbüttel.

TRST

Raspisana je 36 glazbena nagrada »Cittadi Trieste«, a 28. međunarodni natječaj sinfonijske kompozicije 1989. Za informacije obratiti se: Sekretaria Organizzativa del Premio Piazza Verdi, 1 34121 Trieste tel. 040/61980.

SENEGALLIA. od 28. do 31. kolovoza '89. održavat će se 18. međunarodni natječaj pijanista. Za informacije obratite se: Palazzo Comunale Baviera, Piazza del Duca, 60019 Senigallia (Italia)